

Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

8. Белоліпецький Н. П. Финансы фирмы: Курс лекций / Н. П. Белоліпецький – М. : ИН-ФРА-М, 2001. – 312 с.

9. Благун, І. Проблеми неплатоспроможності та банкрутства підприємств в економіці України / І. Благун // Економіст. – 2004. – № 9. – С. 46-49.

10. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / В.О. Подольська, О.В. Яріш. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.

11. Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Н.П. Шморгун, І.В. Головка. – К.: ЦНЛ, 2006. – 528 с.

12. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. / О.Я. Базилінська. – К.: ЦУЛ, 2009. – 328 с.

13. Рукинов М. В. Причины и виды банкротства / М.В. Рукинов // Проблемы современной экономики. – 2008. – №1(25).

Аннотация. В статье исследованы и уточнено содержание понятия "банкротство" с точки зрения причин его возникновения. Приведенная схема взаимодействия видов и факторов банкротства предприятия.

Ключевые слова: банкротство, финансовый кризис, неплатежеспособность предприятия.

Summary. The paper investigates and clarifies the meaning of "bankruptcy" in terms of its causes. Present scheme of interaction types and factors bankruptcy.

Keywords: bankruptcy, financial crisis, insolvent entity.

*Рецензент д.е.н., професор ХІБС УБС НБУ Жихор О.Б.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 658.15

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНSOVA ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

*Нескородєва І.І., к.е.н., доцент,
Коцегуб Ю.О., студент (ХНЕУ)*

У статті з позиції процесного підходу уточнено поняття «фінансова діяльність підприємства». В результаті дослідження наукової літератури визначено завдання, напрями та методи фінансової діяльності підприємства.

Ключові слова: фінансова діяльність, фінансові ресурси, напрями, завдання, методи фінансової діяльності підприємства.

Постановка проблеми. В умовах нестабільної економічної ситуації підтримання на належному рівні фінансового стану суб'єктів господарювання всіх форм власності в усіх сферах діяльності потребує сучасної, адекватної ринковій економіці, організації фінансової діяльності підприємства. У зв'язку з цим питання організації фінансової діяльності підприємства набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень та виділення невирішених питань. Проблеми організації фінансової діяльності підприємства знайшли широке відображення у наукових працях таких вчених, як: Л. С. Мартюшева, В. І. Аранчій, Г. М. Азаренкова, А. М. Поддєрьогін, М. М. Бердар, А. Г. Загородній, І. В. Зятковський, О. О. Терещенко, В. М. Опарін [1-9]. Переважна більшість праць присвячена теоретичним основам і методичним підходам з розкриття сутності та виділення основних завдань і напрямів фінансової діяльності підприємства, проте попри значну

кількість праць присвячених проблемам організації фінансової діяльності підприємств не існує єдиного підходу до визначення сутності фінансової діяльності підприємства, що потребує уточнення її змісту, завдань, напрямів та методів організації.

Метою статті є узагальнення теоретичних основ організації фінансової діяльності підприємства у сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Кожне підприємство націлене на найефективніше використання фінансових ресурсів, що становить зміст фінансової діяльності. Від неї багато в чому залежить своєчасність та повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвитку підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання.

У науковій літературі існує безліч визначень поняття «фінансова діяльність підприємства», проте відсутність єдиного погляду

Економіка підприємства

щодо його трактування ускладнює організацію вітчизняними вченими та нормативно-правовими актами наведено в табл. 1.

Різні погляди щодо визначення сутності категорії «фінансова діяльність підприємства»

Таблиця 1

Критичний аналіз поняття «фінансова діяльність підприємства»

№	Автори, джерела	Визначення	Коментар
1	2	3	4
1	Господарський кодекс України [10]	Фінансова діяльність суб'єктів господарювання включає грошове та інше фінансове посередництво, страхування, а також допоміжну діяльність у сфері фінансів і страхування.	Діяльність, пов'язана з фінансовим посередництвом.
2	П(С)БО [11], Мартюшева Л. С., Меренкова Л.О. [1]	Діяльність, яка веде до змін розміру і складу власного та позичкового капіталу підприємства (який не є результатом операційної діяльності)	Діяльність, пов'язана із формуванням та розподілом фінансових ресурсів підприємства.
3	Аранчій І. В. [2]	Особливий вид діяльності персоналу підприємства з формування та використання фінансових ресурсів. Фінансова діяльність повинна бути організована так, аби рішення, що приймаються з управління фінансами, були найефективніші за наявних обмежень, якими є брак коштів у підприємства та особливості середовища бізнесу.	Фінансова діяльність розглядається як діяльність персоналу підприємства, що направлена на прийняття найефективніших рішень з управління фінансовими ресурсами.
4	Азаренко Г. М. [3]	Діяльність суб'єкта господарювання, що реалізується шляхом використання відповідних форм і методів фінансового забезпечення функціонування підприємств для досягнення ними основної мети – отримання доходів.	Діяльність, що забезпечує функціонування підприємства шляхом використання фінансових інструментів.
5	Поддєрьогін А. М. [4]	Система форм і методів, які використовуються для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення ними поставлених цілей.	
7	Бердар М. М. [5]	Діяльність, пов'язана з організацією фінансів підприємства та здійснення відповідно до цілей і завдань стратегії економічного розвитку господарюючого суб'єкта. Ця діяльність пов'язана із формуванням активів та фінансової структури капіталу.	Діяльність щодо формування економічних та фінансових ресурсів, направлена на реалізацію стратегії економічного розвитку підприємства.
8	Загородній А. Г. [6]	Діяльність спрямована на забезпечення фінансовими ресурсами поточної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства.	Метою діяльності є забезпечення підприємства фінансовими ресурсами
9	Зятковський І. В. [7]	Діяльність суб'єкта господарювання, пов'язана з мобілізацією фінансових ресурсів, необхідних для виконання завдань, які поставив перед ним його засновник.	Під фінансовою діяльністю розуміється мобілізація фінансових ресурсів для задоволення потреб власника
10	Терещенко О. О. [8]	Фінансова діяльність, яку одночасно розглядають у вузькому та широкому значеннях. У вузькому значенні основний зміст фінансової діяльності полягає у фінансуванні підприємства (надходження власного капіталу із зовнішніх джерел, отримання позик, погашення позик, сплата дивідендів). У широкому значенні під фінансовою діяльністю розуміють усі заходи, пов'язані з мобілізацією капіталу, його використанням, примноженням (збільшення вартості) та поверненням.	Діяльність щодо формування та використання фінансових ресурсів підприємства

Господарський кодекс України визначає фінансову діяльність суб'єктів господарювання через призму фінансового посередництва. Проте дане пояснення досліджуваної категорії не в повній мірі відображає її сутність та розглядає лише окремий випадок фінансової діяльності суб'єктів господарювання, які займаються наданням фінансових послуг та є фінансовими посередниками [10].

Аналіз інших думок щодо визначення сутності фінансової діяльності підприємств довів, що найбільш поширеними є два підходи до розкриття її змісту.

Низка авторів, таких, як: Л. С. Мартюшева, Л. О. Меренкова, В. І. Аранчій, М. М. Бердар, А. Г. Загородній, І. В. Зятковський, О. О. Терещенко [1, 2, 5, 6, 7, 8] визначають сутність фінансової діяльності через розкриття її функціонального призначення. В рамках даного підходу під фінансовою діяльністю суб'єкта господарювання розуміється діяльність щодо фінансового забезпечення – формування та ефективного використання фінансових ресурсів підприємства. Більш широко поняття фінансової діяльності трактується М. М. Бердаром [5], який розглядає його як діяльність щодо формування не тільки фінансових, а й економічних ресурсів з метою реалізації стратегії економічного розвитку підприємства. У визначенні І. В. Аранчія [2], поряд із функціональним призначенням, особлива увага приділяється управлінському аспекту, відповідно до якого фінансова діяльність розглядається як діяльність персоналу підприємства, направлена на прийняття найефективніших рішень з управління фінансовими ресурсами.

Відповідно до іншого підходу, представниками якого є Г. М. Азаренкова та А. М.

Поддєрьогін [3, 4], фінансову діяльність необхідно розглядати, вказуючи на її інструменти – систему форм і методів. Незважаючи на те, що вчені даного напрямку зосереджують увагу на інструментах, вони також не заперечують функціональне призначення фінансової діяльності – фінансове забезпечення, що і є ключовою позицією при визначенні сутності досліджуваного поняття.

В результаті проведеного аналізу наукової літератури уточнено поняття «фінансова діяльність підприємства» з позиції процесного підходу. Таким чином, під фінансовою діяльністю підприємства слід розуміти цілеспрямований процес формування та ефективного використання фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта для забезпечення його діяльності з метою досягнення поставлених цілей

Виходячи із економічної сутності категорії «фінансова діяльність підприємства» можна сформулювати її завдання, найбільш загальним із яких є фінансове забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності; пошук резервів збільшення доходів, прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності; виконання фінансових зобов'язань перед суб'єктами господарювання, бюджетом, банками; мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для фінансування виробничого й соціального розвитку, збільшення власного капіталу; контроль за ефективним, цільовим розподілом та використанням фінансових ресурсів [4].

Для реалізації завдань, що вирішуються в процесі фінансової діяльності, необхідно визначити її напрями, основні та найбільш загальні з них представлені на рис. 1.

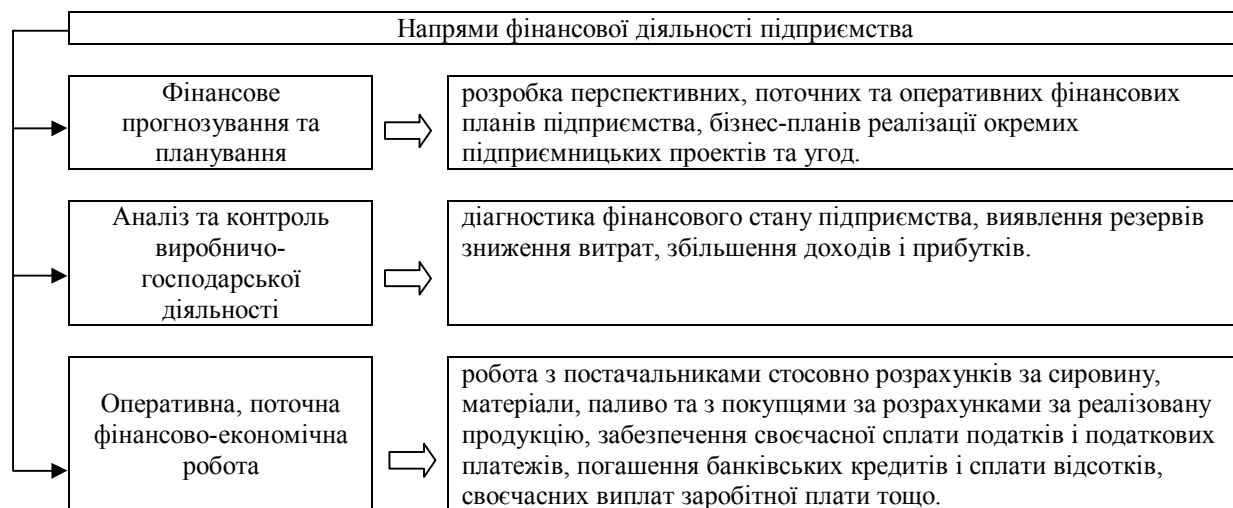

Рис. 1. Основні напрями організації фінансової діяльності підприємства*

*Розроблено за даними [4]

Зазначені напрями фінансової діяльності підприємства відображають її функціональне призначення, передбачають аналіз, оцінку, оперативне, поточне та стратегічне управління фінансовими ресурсами підприємства для забезпечення ефективності їх формування та використання.

Організація фінансової діяльності підприємств передбачає застосування різних методів формування і використання ресурсів, а також контроль за їх оборотом для досягнення економічних цілей підприємств. Методи організації фінансової діяльності підприємств представлені на рис. 2.

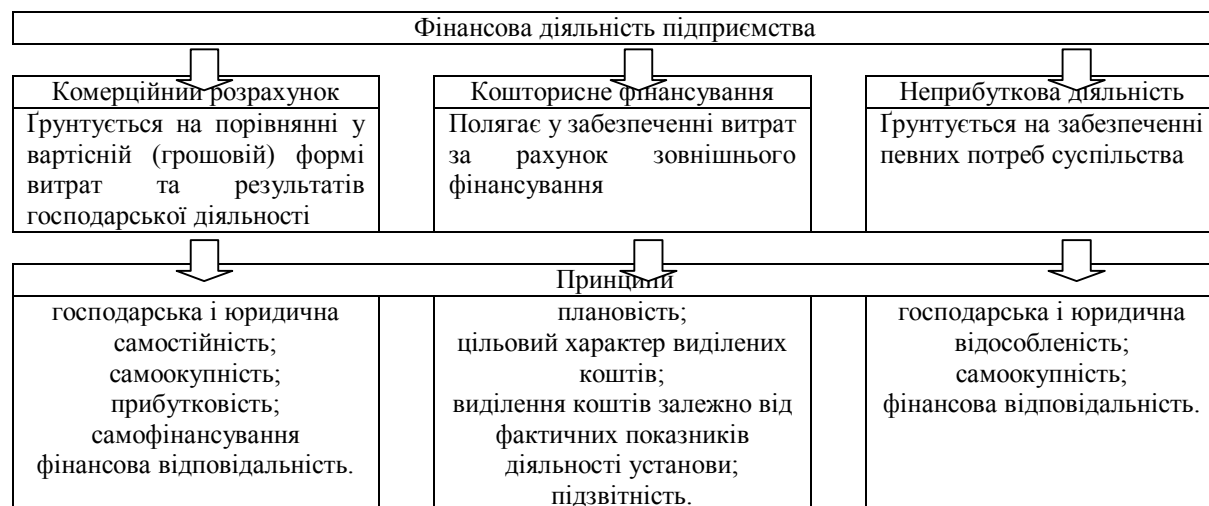

Рис. 2. Методи та принципи організації фінансової діяльності підприємства*
*Розроблено за даними [9]

Як видно з рис. 2., різниця між даними методами організації фінансової діяльності полягає у встановленні взаємозалежності між фінансовими ресурсами і джерелами їх формування, доходами, витратами та фінансовими результатами.

Найбільш поширеним методом організації фінансової діяльності підприємства є комерційний розрахунок. Вирішальну роль у формуванні фінансових ресурсів при застосуванні цього методу відіграють власні кошти, які покривають більшу частину витрат, а також являються гарантом отриманого кредиту. Комерційний розрахунок виступає високоефективним методом організації фінансової діяльності, оскільки спонукає підприємство до пошуку оптимальних джерел фінансування та раціонального розподілу ресурсів на основі мінімізації витрат та максимізації прибутку. Проте варто зазначити, що хоча комерційний розрахунок і характерний ринковій економіці та сприяє високоефективному господарюванню, при використанні даного методу організації фінансової діяльності залучення коштів відбувається виключно за рахунок власних зусиль і підприємство несе повну відповідальність за своїми зобов'язаннями.

Неприбуткова діяльність як метод організації фінансової діяльності підприємств, організацій та установ має на меті забезпечення певних потреб суспільства. Діяльність даних підприємств фінансується за рахунок

спонсорських та інших надходжень, насамперед від засновників, а відсутність прибутку дає змогу знизити рівень цін і зробити відповідні товари та послуги більш доступними. На принципах неприбутковості можуть здійснювати свою діяльність установи соціальної сфери та підприємства муніципального господарства. Головною метою діяльності даних підприємств є забезпечення соціального ефекту.

Кошторисне фінансування пов'язане із покриттям видатків за рахунок державного чи місцевого бюджетів на основі складених кошторисів. Даний метод організації фінансової діяльності не передбачає достатніх стимулів до раціонального й ефективного господарювання, тому він застосовується в тих сферах, де важко забезпечити самоокупність і прибутковість. Насамперед це установи соціальної сфери, які надають так звані безплатні послуги, тобто оплата здійснюється не отримувачем послуг, а державою чи за рахунок централізованих фондів.

Висновки. Узагальнення теоретичних основ організації фінансової діяльності підприємства дали змогу зробити наступні висновки. На основі процесного підходу уточнено поняття «фінансова діяльність підприємства», в результаті дослідження наукової літератури визначено завдання, напрями та методи фінансової діяльності підприємства. Сформульовані висновки створюють базу для удосконалення теоретичних

аспектів організації фінансової діяльності підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мартюшева Л. С. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Навчальний посібник / Л. С. Мартюшева, Л. О. Меренкова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 218 с.
2. Аранчій В. І. Фінанси підприємств : навч. посіб. / В. І. Аранчій. – К. : Професіонал. – 2004. – 304 с.
3. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. – К. : Знання-Прес, 2009. – 299 с.
4. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д., Булакова С. О., Куліш А. П. Фінанси підприємств : Підручник / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана / за ред. А. М. Поддєрьогіна. – Вид. 6-те, перероб. і доп. - К. : КНЕУ, 2006. – 552 с.
5. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навчальний посібник / М. М. Бердар. – К. : ЦУЛ, 2010. – 352 с.

6. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній. – К. : Знання, 2007. – 1072 с.

7. Зятковський І. В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навчальний посібник / І. В. Зятковський, Л. І. Зятковська, М. В. Романів. – Чернівці : Золоті литаври, 2007. – 274 с.

8. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц./ О. О. Терещенко, Я. І. Невмержицький, А. П. Куліш та ін.; За заг. ред. О. О. Терещенка. – К. : КНЕУ, 2006. – 312 с.

9. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія) : навч. посіб / В. М. Опарін. – К. : КНЕУ, 2007. – 194 с.

10. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів»: Затверджено Наказом Міністерства фінансів України №87 від 31.03.1999 р. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

Анотація. В статті с позиції процесного підходу уточнено поняття «фінансова діяльність підприємства». В результаті дослідження наукової літератури визначені задачі, напрямки і методи фінансової діяльності підприємства.

Ключеві слова: фінансова діяльність, фінансові ресурси, напрямки, задачі, методи фінансової діяльності підприємства.

Summary. This article clarifies the concept of "financial activity of an enterprise" from the perspective of the process approach. Objectives, directions and methods of financial activity of an enterprise are defined as a result of the research of scientific literature.

Keywords: financial activity, financial resources, directions, objectives, methods of financial activity of an enterprise.

*Рецензент д.е.н., професор ХІБС УБС НБУ Жихор О.Б.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 656.61:336

ОБЗОР СОВРЕМЕННЫХ СХЕМ ФИНАНСИРОВАНИЯ ФЛОТА

*Онищенко С.П., д.э.н., доцент,
Шихеева Е.Д., соискатель (ОНМУ)*

У статті подано характеристика сучасних схем фінансування флоту, розглянуто механізми збільшення власного капіталу, окрему увагу приділено особливостям фінансових схем поповнення флоту у східних країнах.

Ключові слова: *схеми поповнення флоту, збільшення власного капіталу, ісламські фінанси, мезонінне фінансування.*

Постановка проблемы и ее связь с научными и практическими задачами. Морской транспорт на сегодняшний день является основой успешного функционирования системы мировой торговли: так, для международных рынков

сырьевых ресурсов – угля, руды, зерна, нефти и нефтепродуктов – морские перевозки остаются единственным экономически эффективным способом осуществления поставок на значительные расстояния.